

органами на державному та місцевому рівнях. В основу вказаного розподілу покладено такі чинники, як забезпечення певного рівня свободи територіальної громади для реалізації власних функцій та цілей, вища інформованість та компетентність органів місцевого самоврядування у вирішенні окремих питань (транспорту, розвитку ЖКГ та ін.) на локальному рівні, різна ступінь розвитку та форма господарського спрямування регіонів країни та ін. Проте це є неможливо за неналежного обсягу бюджету. Тому держава повинна створювати умови для формування власних бюджетів із доходів на відповідній місцевості. Реалізацію вищезазначених положень повинні забезпечити принципи субсидіарності та децентралізації.

Принцип субсидіарності – організаційний та правовий принцип, відповідно до якого завдання повинні вирішуватись на найнижчому або віддаленому від центра рівні, де їх вирішення є можливим та ефективним. Зазначений принцип є основоположним серед країн Європейського Союзу.

Зазначений принцип досить тісно пов'язаний з поняттям децентралізації. Під децентралізацією, в тому числі бюджету, варто розуміти процес делегування функцій, повноважень та відповідальності від найвищих органів державного управління до найнижчих, а також до органів місцевого самоврядування.

Умовою існування даних принципів є їх законодавче закріплення. Зокрема ст. 143 Конституції України наділяє територіальні громади села, селища та міста такими функціями, як:

- безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування управління майном, що є в комунальній власності;
- затвердження програм соціально-економічного та культурного розвитку і контроль за їх виконанням;
- затвердження бюджетів відповідних адміністративно-територіальних одиниць і контроль за їх виконанням ін.

Достойна якість життя населення, благополуччя населення конкретної місцевості, регіону та людства загалом – це термінальна ціль сталого розвитку та глобалізаційного процесу.

Література:

1. Конституція України [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР) – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1401-19/paran2#n2>.
2. Власов В. Глобалістика - нова синтетична наука [Електронний ресурс] / В. Власов, О. Білорус. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: ftp://ftp.nas.gov.ua/akademperiodyka/Downloads/Visnyk_NANU/downloads/2010/3/a3.pdf.

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Савастєєва О. М.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри економіки та моделювання ринкових відносин

Гудков В.В.

Студент 1 курсу магістратури, напрям підготовки «Фінанси та кредит»

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

м. Одеса, Україна

Скорочення кредитування економіки, несприятливий інвестиційний клімат у країні, зменшення внутрішнього ринку - фактори що створюють гостру потребу у своєчасному прийнятті збалансованого та об'єктивно реального Державного бюджету, що в свою чергу вимагає детального аналізу динаміки сучасних бюджетних надходжень а також прогнозування її на наступний період.

Загальні доходи Державного бюджету України в 2016 році склали 616,3 млрд грн, найбільша частка з них належить податковим надходженням – 81,8%. Другу (16,8%) та третю (1,3%) за розміром частку становлять відповідно неподаткові надходження та офіційні трансферти. Дослідження доходів Державного бюджету дозволило відобразити в цьому документі розміри всіх видів доходів Державного бюджету в 2016 році, порівняти їх з доходами Державного бюджету 2015 року, а також показати фактичне виконання планових показників доходів Державного бюджету в 2016 році.

Загальні надходження: Порівняно з 2015 роком: зросли на 15,3% (далі – +15,3%). Причини динаміки: інфляція (близько 12%), девальвація гривні (близько 7%) та інші чинники, які описані в цьому дослідженні. Виконання плану: 100,3%

Податкові надходження:

Податок на додану вартість: порівняно з 2015 роком: +31,9% Причини динаміки: часткове скасування пільг з ПДВ для сільськогосподарських виробників (+9 млрд грн); зростання вітчизняного виробництва й імпорту товарів і послуг². Виконання плану: 101,2%² За даними Державної служби статистики України. ³ Податковий кодекс України.

Акцизний податок: порівняно з 2015 роком: +42,8% Причини динаміки: зростання ставок на більшість груп підакцизних товарів (особливо на алкогольні напої та тютюнові вироби); значне зростання обсягів імпорту палива. Виконання плану: 110,1%

Податок на доходи фізичних осіб Порівняно з 2015 роком: +32,6% Причини динаміки: зростання номінальних заробітних плат при уніфікації основної ставки цього податку з початку 2016 року. Виконання плану: 106,6%

Податок на прибуток підприємств: порівняно з 2015 роком: +56,0% Причини динаміки: покращення фінансового стану підприємств, у тому числі державних. Також на надходження вплинули зміни в адмініструванні цього податку, уведені на початку 2016 року. Виконання плану: 111,9%

Рентна плата Порівняно з 2015 роком: -0,5% Причини динаміки: зниження надходжень рентної плати за видобуток газового конденсату та транспортування природних ресурсів. Виконання плану: 70,5% Причини: невиконання планових показників по рентній платі за користування надрами.

Мито: порівняно з 2015 роком: -49,4% Причини динаміки: лібералізація значної кількості ставок увізного мита для товарів, які походять з ЄС. Скасування додаткового імпортного збору. Виконання плану: 103,7%

Екологічний податок: порівняно з 2015 роком: +45,5% Причини динаміки: індексація ставок податку. Виконання плану: 138,6%

Неподаткові доходи Державного бюджету:

Доходи від власності та підприємницької діяльності. Порівняно з 2015 роком: -27,4% Причини динаміки: значне зниження перерахувань коштів Національного банку України до Державного бюджету. Виконання плану: 98,3%

Власні надходження бюджетних установ. Порівняно з 2015 роком: +29,3% Виконання плану: 85,1% Причини: неякісне планування, про яке свідчить невиконання плану по цьому виду надходжень протягом останніх 5 років.

Інші неподаткові надходження. Порівняно з 2015 роком: +32,5% Причини динаміки: збільшення надходжень від збору на обов'язкове державне пенсійне страхування з окремих видів господарських операцій (цей збір сплачується при купівлі нерухомого майна, автомобілів та ін.). Виконання плану: 93,5%

Адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності.

Офіційні трансферти:

Від органів державного управління. Порівняно з 2015 роком: +32,7% Причини динаміки: в основному через зростання надходжень від субвенції з місцевих бюджетів Державному бюджету на виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку регіонів більш ніж у 2 рази. Ці кошти є засобом забезпечення умов співфінансування з місцевих бюджетів по виконанню державних програм. Виконання плану: 97,3%

Від урядів зарубіжних країн та міжнародних організацій. Порівняно з 2015 роком: +128,3% Причини динаміки: значне збільшення підтримки ЄС у рамках програми допомоги. Виконання плану: 74,7% Причини: зниження фінансування по програмах підтримки через невиконання Україною своїх зобов'язань.

Цільові фонди:

Надходження до Фонду соціального захисту інвалідів. Порівняно з 2015 роком: +85,6% Виконання плану: 215,7% Причини динаміки та перевиконання плану: ефективна робота територіальних органів відповідного фонду зі стягнення в судовому порядку штрафних санкцій з підприємств, установ й організацій, які не забезпечили додержання встановлених нормативів робочих місць для працевлаштування інвалідів.

Надходження до цільового фонду для забезпечення оборони і безпеки держави. Порівняно з 2015 роком: +64,8% Виконання плану: 0,002% Причини: нестабільне джерело надходжень, а саме стаття «Конфісковані кошти та кошти, отримані від реалізації майна, конфіскованого за рішенням суду за вчинення корупційного та пов'язаного з корупцією правопорушення».

На нашу думку, найбільшими статтями доходів у 2017 році, як і в попередні роки, будуть: податок на додану вартість (ПДВ) з імпортних та українських товарів, робіт і послуг, податок на доходи фізосіб (ПДФО), податок на прибуток, рента за користування надрами та акцизи з нафтопродуктів, алкоголю і цигарок.

Зростуть доходи від вироблених в Україні і імпортованих підакцизних товарів. Як відомо, в 2017 році значно зросли акцизи на цигарки та алкоголь. Від продажу підакцизних товарів, вироблених в Україні (алкоголь, цигарки, нафтопродукти) в цьому році заплановано зібрати 71,5 млрд грн, що на 19 млрд більше, ніж в 2016 році. Від імпортованих підакцизних товарів – 41,7 млрд грн, що на 12,6 млрд грн більше, ніж минулого року.

Податку на доходи фізичних осіб планується зібрати 68,7 млрд. грн, податку на прибуток підприємств – 58 млрд. грн. Це відповідно на 12,5 млрд. грн і 9,3 млрд. грн. більше від запланованих надходжень в 2016 році.

Ще близько 7 млрд. грн. становитимуть надходження добюджету від наданих адміністративних послуг, судового збору та від оренди держмайна.

Література:

1. Державна казначейська служба України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index/>
2. Державна фіскальна служба України, офіційний портал. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/>
3. За рахунок чого сформовано державний бюджет на 2017 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://biz.censor.net.ua/r3018470/>
4. Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://feao.org.ua/>
5. Офіційний сайт Національного банку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bank.gov.ua/control/uk/index/>
6. Склад і структура доходів Державного бюджету України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfiles.net/preview/5374505/page:15/>

ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ МІСТА ОДЕСИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ

Журавльова Т.О.

кандидат економічних наук, професор
завідувач кафедри економіки та моделювання ринкових відносин

Хромченко В.І.

магістр 2 року навчання,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
м. Одеса, Україна

Державна політика України у сфері місцевого самоврядування в першу чергу спирається на інтереси жителів територіальних громад і передбачає проведення кардинальних змін і системних реформ, децентралізацію влади [1].

З метою зміцнення фінансової основи місцевого самоврядування у 2015 році були прийняті зміни до Бюджетного і Податкового кодексів України та низка важливих законів, зокрема щодо передачі органам місцевого самоврядування додаткових бюджетних повноважень і стабільних джерел доходів для їх реалізації тощо [2].

Завдяки зазначеним змінам, протягом 2014-2016 років місцеві бюджети зросли на 78 млрд грн., а саме: з 68,6 млрд.грн. у 2014 році до 146,6 млрд. грн. в 2016 році. Частка місцевих бюджетів у Зведеному бюджеті України постійно зростає і на кінець 2017 року наближається до 50 % (у 2015 році - 45,6%) [1].

На прикладі бюджету міста Одеси, бачимо, що при розрахунку обсягу додаткового фінансового ресурсу на 2015 рік було враховано:

1. скасування місцевого збору за провадження деяких видів підприємницької діяльності (факт за 2014 рік – 18 574,5 тис.грн);
2. скорочення кількості податків шляхом їх об'єднання за відповідною специфікою;
3. встановлення нових нормативів відрахувань податку на доходи фізичних осіб (з 75% зменшено до 60%);
4. передачу з державного бюджету до місцевих бюджетів плати за надання інших адміністративних послуг та державного мита;